

یادداشت ...

بحران «انباشت مسائل حل نشده» در نظام حکمرانی

علیرضا سلطانی
کارشناس اقتصاد سیاسی

سرویس سیاسی – بحران "انباشت مسائل حل نشده" در ایران به شرایطی رسیده که شاید تلاوم آن، حکمرانی ایران را با چالش های جدی مواجه ساخته است. بن بست در حل مسائلی مانند ناترازی انرژی، بسی آبی، کاهش ارزش پول ملی، تورم و گرانی و مسائلی مانند عفاف و حجاب که باز خورد اجتماعی بالایی دارند، می تواند در واقع کشور را در بن بست جدی قرار دهد. یکی از مهمترین حوزه های مطالعاتی دانش سیاست‌گذاری عمومی، سنجش دولت ها و نظام های حکمرانی از منظر توانایی حل مسائل است. از منظر دانش سیاست گذاری عمومی، دولت‌ها ضمن درک و شناسایی به موقع مسائل و توان و انرژی لازم کشور در حوزه خود را در راستای حل مساله در قالب سیاستگذاری درست و اجرای درست سیاستها نشان دهند. امروزه با توجه به رشد دانش در حوزه های مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ،معمولا مسائال و چالش های خوبی شناسایی می شوند اما در کشور های در حال توسعه، سیاستگذاری و اقدام لازم جهت حل به موقع و کم هزینه مسائل صورت نمی گیرد. در نتیجه بسیاری از کشورهای در حال توسعه امروزه با پدیده‌ای به نام "انباشت مسائل حل نشده "مواجه بوده و این مهم از عوامل اصلی طولانی شدن، پر هزینه شدن و کند شدن روند توسعه ای این کشورها می باشد.

ایران نیز در زمره کشورهایی است که امروزه با پدیده "انباشت مسائل حل نشده" مواجه است و این پدیده تا حد زیادی در حوزه های توسعه، سیاستگذاری و اقدام لازم جهت حل به موقع و کم هزینه مسائل صورت نمی گیرد. در نتیجه بسیاری از کشورهای در حال توسعه امروزه با پدیده‌ای به نام "انباشت مسائل حل نشده "مواجه بوده و این مهم از عوامل اصلی طولانی شدن، پر هزینه شدن و کند شدن روند توسعه ای کشور ها است.
توسعه و بهبود شرایط آن به حوزه های مختلف و مزم من شدن آنها با وجود هزینه های سنگین انجام شده در گذشته، موجب افزایش شدید هزینه‌ها برای حل نهایی این مسائل شده است. و آفت سوم اینکه ،عامل اصلی بسیاری از مسائل و چالش های در حال ایجاد در کشور، همان مسائل حل نشده و باقیات شده گذشته می باشد به عبارت دیگر مسائل و چالش های حل نشده باقیات و سرعت در حل تولید مسائل و چالش های جدید است که کار نظام حکمرانی را بسیار سخت کرده است.
پرونده هسته ای، تحریم های اقتصادی، مناسبات سیاسی و امنیتی با آمریکا و اروپا، کاهش ارزش پول ملی، اف ای تی اف (FATF)پرداخت یارانه های غیر مستقیم، فقدان سیستم مالیاتی، نگاه اداری و سوداگری بانک ها و چاقاق کالا و ارز، صندوق سوخت از کشور، آلودگی هوا، کمبود شدید آب، کاهش جمعیت، مصرف بی رویه انرژی، فساد اداری و بروکراتیک، فضای مجازی و فیلترینگ، جنگل خوری، آلودگی محیط زیست، فرسایش خاک، عفاف و حجاب، مسائل قومی مذهبی و … در زمره مشکلات انباشت‌شده در کشور باقی مانده که از زده های گذشته شناسایی شده و با وجود آمد و رفت چندین دولت همچنان حل نشده باقی مانده اند.
مواجهه و رفتار نظام حکمرانی سیاست‌گذاری ایران با مسائل و چالش های بلا در آ رفتار و تاکیكیت خوابی می شود؛ اول خرید زمان و به تأخیر انداختن حل مساله برای افزایش توانایی، تغییر شرایط و یا از بین رفتن موضوعیت مساله در گذر زمان ، دوم پرچونرسلیی و نفی در قالب مسودرسانی و محدودسازی به جای برخورد ایجابی و اثباتی برای مدیریت چالش ها و مسائل ، سوم سیاست‌گذاری تسکینی برای کاهش اثرات مسائل و چالش ها به صورت موقت و چهارم ناامیدی از حل مسائل و گرایش به خارج ساختن مسائل اساسی از اولویت سیاست‌گذاری و گرفتارنشدن نظام حکمرانی در امور روزمره، کم اهمیت و بعضا در تناقض با سیاست های حل مسائل اساسی .

نکته قابل توجه اینکه بسیاری از مسائل و چالش های حل نشده و انباشت شده در ایران شناسایی شده و بعضا برای حل آنها در قالب سیاست های کلی ، برنامه های ۵ساله توسعه، قوانین و مقررات عالی و آیین نامه های اجرایی ، راهکارهایی نیز پیش بینی شده اما تمامی این راهکارها در دولت های مختلف به دلیل ناتوانی اقتصادی و سیاسی به حاشیه رفته و پایگانی شده اند و هیچ نهاد یا مسئولی نیز مسئولیت عدم اجرای اصلاح قوانین را بر عهده نمی گیرند.

اینکه چرا نظام حکمرانی ایران گرفتار دران «انباشت مسائل حل نشده" است، ریشه ن در چند عامل اساسی دارد:

عامل اول، وجود خطوط قرمز با مبانی مختلف امنیتی، نظامی، ایدئولوژیک و فرهنگی است که قدرت مانور و ابتکار عمل نظام حکمرانی را برای درک مساله، مواجهه با مساله ، سیاست‌گذاری برای حل مساله و اجرای سیاست های احتمالی را بسیار محدود کرده است.
عامل دوم، فقدان هماهنگی و همذلی میان نظام حکمرانی و حوزه عمومی نسبت به درک مسائل و اولویت حل مساله و تفاوت و تضاد منافع مشترک میان نظام حکمرانی و نظام اجتماعی است که در گذر زمان این تفاوت و شکاف در قالب بی اعتمادی افزایش یافته و موجب گردیده برای حل مسائل همدلی ملی و واحد نداشته باشد. این موضوع در مورد نظام قیمنگذاری، اصلاح نظام یارانه ها و اصول قیمت حامل های سوخت به شدت خود را نشان می دهد.

به گونه ای که دولت به دلیل بی اعتمادی به حوزه اجتماعی در همراهی با سیاست های اصلاحی در این حوزه ها، به حل این مسائل ورود نمی کند و در مقابل در حوزه فعال اجتماعی دولت به حوزه اجتماعی برای رفع فیلترینگ اعتماد ندارد.
عامل سوم، تعدد و تنوع دستگاه‌ها در نظام حکمرانی برای حل مساله و بروز بحران موازی کاری در نظام تصمیم گیری و بعضا بروز تضاد و تقابل میان نهادها تصمیم گیر و مسئول، است.
فعال بودن بیش از ۱۰۰ شورای عالی در حوزه های مختلف و تجلی تصمیماتی انها در قالب قانون ، عملا باعث محدودیت و کاهش اقتدار مهمترین رکن تصمیم گیری یعنی مجلس در نظام حکمرانی ایران شده است.

و چهارمین عامل عدم بهره گیری از ظرفیت های تعیین شده در قانون اساسی و دیگر ساز و کارهای قانونی و نهادی در نظام سیاست‌گذاری کشور است. در راس این ظرفیت ها، همه بررسی است که به صورت آشکار در قانون اساسی برای گره گسبایی از مسائل به بن بست رسیده بر آن تاکید شده است. این ساز و کار قانونی به دلایل مختلف مورد بی توجهی قرار گرفته و از ظرفیت آن استفاده نمی شود.
ناتوانی نظام حکمرانی در حل مسائل و بروز بحران "انباشت مسائل حل نشده"، چنانکه بیان گردید زمینه ساز بروز مسائل و چالش های دیگری همچون افزایش فساد و رانت خواری در کشور گردیده است.در عین حال تلاوم فرایند حل مساله در خصوص برخی مسائل ، زمینه ساز بروز ساختارها و روند فکایی می گردد که اتفاقا موجب تلاوم بحران و چالش می شود. مساله تحریم های اقتصادی از جمله این مسائل است. زمانبتر شدن حل مساله تحریم روندهایی مانند کاسبی تحریم راموجب شده که در بسیاری موارد حتی در برابر حل مساله تحریم مقاومت کرده و در عین حال انگیزه نظام حکمرانی را برای حل مسائل کاهش دهد.

با این تفاسیر به نظر می رسد ،بحران "انباشت مسائل حل نشده" در ایران به شرایطی رسیده که شاید تلاوم آن، حکمرانی ایران را با چالش های جدی مواجه ساخته است. بن بست در حل مسائلی مانند ناترازی انرژی، بسی آبی، کاهش ارزش پول ملی، تورم و گرانی و مسائلی مانند عفاف و حجاب که باز خورد اجتماعی بالایی دارند، می تواند در واقع کشور را در بن بست جدی قرار دهد.

سیاسی

پژشکیان در تاجیکستان وروسیه؛

دست تعهد با «پوتین»، قول همکاری به «رحمان»

- سفر سه‌روزه رئیس‌جمهوری و تیم همراه او به تاجیکستان و روسیه، با امضای توافقنامه‌های ۲۳‌گانه در «دوشنبه» و نهایی‌شدن معاهده راهبردی ۴۷‌ماده‌ای در «مسکو» پایان یافت تا روند همکاری مشترک و تعمیق روابط ایران با دو همسایه شمالی به سطح بی‌سابقه‌ای وارد و زمینه‌ای برای ترسیم افق‌های تعاملات آتی ایجاد شود و تسریع رفع موانع توسعه مناسبات اقتصادی و تجاری در دستور کار هر سه کشور قرار گیرد.**

دوایم، به تشریح ابعاد معاهده راهبردی میان دو کشور و نقش آن در توسعه همکاری‌ها یبویژه در حوزه تجاری و اقتصادی، افزود؛ روند توسعه روابطمان اکنون به شکلی قابل قبول پیش می‌رود و توانستیم در ۱۰ ماه گذشته بیش از ۱۵ درصد بر حجم مبادلات تجاری دو کشور بیافزاییم و مطمئن هستیم این معاهده به سرعت بخشیدن توسعه روابط در تمامی ابعاد کمک خواهد کرد.

پژشکیان در این نشست از انجام گفت‌وگوهای لازم و شکل‌گیری توافق برای حل مشکل روادید تردد ابداع دو کشور باهدف تسهیل و رفع مشکلات، خبر داد و در واکنش به تشویق حاضران، چنین اقداماتی را وظیفه خود دانست که نیازی به تئوسبق ندارد.

پاسخ به رئیس‌جمهوری به مطالبه قضایی ایرانیان ساکن تاجیکستان

رئیس‌جمهوری همچنین با اشاره به طرح مطالبه‌ای درباره برخی احکام قضایی از سوی حاضران، بر انجام مذاکره با قوه قضائیه برای پیگیری این موضوع تاکید کرد و گفت:نقطه‌قوت و محل اتکای مادر گسترش تعاملات بخش‌های دولتی و خصوصی حضور ایرانیان در تاجیکستان است و کم‌گسترش همکاری‌ها در تاجیکستان را با مشورت شما پیش خواهیم برد.

برنامه‌ریزی برای گسترش روابط ایران و روسیه در نشست کشورهای حاشیه‌خزر

پژشکیان ظهر جمعه در دیدار میخائیل میوشوستین نخست‌وزیر روسیه به اجلاس آتی کشورهای حاشیه خزر اشاره کرد و اظهار امیدواری کرد تا در حاشیه نشست مذاکرات و راینزیرن هایمی برای گسترش روابط میان دو کشور انجام شود. رئیس‌جمهوری اسلامی ایران ظرفیت‌های خود در کشور را متنوع ارزیابی کرد و از امکان تعاملات گسترده در زمینه راه، آموزش، تجارت و مسایر عرصه‌ها سخن گفت و یادآور شد: این همکاری‌ها می‌تواند تحریم‌ها و زیاده‌خواهی‌های آمریکا و کشورها غربی را بی‌اثر کند.

نخست‌وزیر روسیه هم در این دیدار بر اهمیت موفقاننامه راهبردی بسا ایران برای رئیس‌جمهور شتاکسید و اظهار کرد: روابط دو کشور به گسترش استی با توجه به اشتراکات فرهنگی امیدواریم در زمینه‌های مختلف بتوانیم روابط خودرابیش از پیش افزایش دهیم.میوشوستین همچنین بر ضرورت تسریع در پیشبرد پروژه راه‌آهن رشت – استارا تاکیاد و نسبت به اجرای مراحل مختلف پروژه مطابق زمانبندی انجام‌شده اظهار امیدواری کرد.

اعلام آمادگی روسیه برای صادرات گاز به ایران

اعلام آمادگی روسیه برای صادرات گاز به ایران نیز از دیگر محورهای سخنان میوشوستین در گفت‌وگو با پژشکیان بود که پیش از این، محسن پاکناژاد وزیر نفت ایران مذاکراتی را با مسئولان روسی در این زمینه انجام داده است.

امضای پژشکیان و پوتین بر توافق‌نامه جامع راهبردی ایران و روسیه پس از این دیدار، روسای جمهوری ایران و روسیه در مراسم در کاخ کرملین، توافقنامه جامع راهبردی میان دو کشور را با هدف گسترش روابط در زمینه‌های اقتصادی، علمی، فناوری، فرهنگی و گردشگری امضا کردند. این معاهده دارای یک مقدمه و ۴۷ ماده است که پیش‌نویس آن توسط ایران تهیه شده و در تابستان گذشته نهایی شد. در این معاهده به ۳۰ حوزه همکاری بین ایران و روسیه با اولویت همکاری‌های اقتصادی، تجاری، حمل و نقل، نفت و گاز، درسی‌ات خزر، قضایی، همکاری دو کشور در سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای، همکاری پارلمانی، استفاده از انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای، همکاری در حوزه‌های بهداشت، درمان، علم و فناوری، محیط‌زیست، ورزش، امنیتی، دفاعی، نظامی و انتظامی اشاره شده است.

عباس عراقچی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران امضای این معاهده علیه هیچ طرف ثالثی نیست و معاهده‌ای است برای همکاری بین ایران و روسیه که روابط دو کشور را تنظیم و تقویت می‌کند و هیچ منعی نیز برای روابط دو کشور با کشورهای ثالث ایجاد نکرده است.

آغاز فصل جدید روابط میان ایران و روسیه

برنامه سفر رئیس‌جمهوری به تاجیکستان با دیدار ایرانیان مقیم این کشور همراه‌شده و طرح مباحث، مسائل، مطالبات و بیان مشکلات حاضران را در پی داشت و رئیس دولت چهاردهم هم در پاسخ به سخنان حاضران در نشست بر‌به‌کارگیری تمام تلاش خود برای تسهیل کار و فعالیت ایرانیان در تاجیکستان تاکید کرد و گفت: می‌کوشیم مشکلات موجود در راه فعالیت متخصصان و پژشکان ایرانی مستقر در این کشور رفع شود.

پژشکیان در این نشست از انجام گفت‌وگوهای لازم و شکل‌گیری توافق برای حل مشکل روادید تردد ابداع دو کشور باهدف تسهیل و رفع مشکلات، خبر داد و در واکنش به تشویق حاضران، چنین اقداماتی را وظیفه خود دانست که نیازی به تئوسبق ندارد.

پاسخ به رئیس‌جمهوری به مطالبه قضایی ایرانیان ساکن تاجیکستان

رئیس‌جمهوری همچنین با اشاره به طرح مطالبه‌ای درباره برخی احکام قضایی از سوی حاضران، بر انجام مذاکره با قوه قضائیه برای پیگیری این موضوع تاکید کرد و گفت:نقطه‌قوت و محل اتکای مادر گسترش تعاملات بخش‌های دولتی و خصوصی حضور ایرانیان در تاجیکستان است و کم‌گسترش همکاری‌ها در تاجیکستان را با مشورت شما پیش خواهیم برد.

بدرقه‌ان کاخ نوروز

رئیس‌جمهوری اسلامی ایران پس از پایان این دیدار و در آخرین بخش از برنامه‌های سفر خود به همراه امامعلی رحمان از کاخ نوروز بازدید کرد. این کاخ در ۵ طبقه و بر مبنای معماری ملی بناشده و حدود ۴ هزار متر مربع آن کار دست هنر ماندان حاکمی است که اثر فرهنگی بی‌ظفری در عهد مسیحوب است. پژشکیان به اشتراکات فرهنگی امیدواریم در زمینه‌های مختلف بتوانیم روابط خودرابیش از پیش افزایش دهیم.میوشوستین همچنین بر ضرورت تسریع در پیشبرد پروژه راه‌آهن رشت – استارا تاکیاد و نسبت به اجرای مراحل مختلف پروژه مطابق زمانبندی انجام‌شده اظهار امیدواری کرد.

روید به مسکو با پذیرایی در «باغ الکساندر»

رئیس‌جمهوری اسلامی ایران از صبح روز جمعه – ۲۸دی – به دعوت لادیمیر پوتین رئیس‌جمهوری روسیه و با استقبال وزیر انرژی این کشور که ریاست کمیسیون مشترک انرژی‌های اقتصادی را نیز بر عهده دارد، وارد مسکو شد و در اولین برنامه این سفر با حضور در مجموعه «باغ الکساندر» در میدان سرخ مسکو، با اهدافی گل به یادمان سازمان گتنامه این کشور در جنگ جهانی ادای احترام کرد.

گفت‌وگو با پوتین برای اجرای کامل

و تسریع توافقات قبلی

پژشکیان در ادامه برنامه‌های این سفر به روسیه با حضور در کاخ کرملین و دیدار پوتین ضمن ابلاغ سلام رهبر انقلاب به وی از تاکید جدی ایشان برای تعمیق و تحکیم روابط با روسیه سخن گفت و در ارتباطات دو کشور در ابعاد دو جانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی را در حال بهبود و همکاری‌های اقتصادی و تجاری دو طرفه را در حال گسترش توصیف کرد و گفت: توافقنامه جامع راهبردی ایران و روسیه که با سال‌ها کارشناسی تدوین شده امضا خواهد شد که پایه آن، دو کشور می‌توانند در تمام زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی، تجاری و امنیتی ارتباطات خود را تقویت کنند و ارتقا‌بخشد.

همکاری روسیه با ایران برای ساخت

نیروگاه هسته‌ای جدید

رئیس‌جمهوری اسلامی ایران از تلاش‌ها برای رفع موانع موجود بر مسر راه اجرای کامل و سریع‌تر همه توافقات قبلی با روسیه خبر داد و تصریح کرد: روند اجرای توافق دو کشور ایجاد احداث نیروگاه هسته‌ای جدید ایران هم مطلوب است و توافقات جدید در این رابطه نیز امروز امضا و وارد فاز عملیاتی خواهد شد. پژشکیان با اشاره به توصیه‌های رهبر انقلاب در زمینه حل مسائل منطقه با مدیریت کشورهای آن و بدون دخالت بیگانگان که باهدف اعمال سیاست‌های خودشان طرح ریزی می‌شود، یادآور شد که قطعا توسعه روابط ایران و روسیه نقشه‌های آنان را نقش بر آب خواهد کرد.

اعلام همکاری پوتین با ایران در

پروژه‌های مهم مشترک

پوتین هم در این دیدار با بیان اینکه آرزوی بهترین‌ها را برای رهبری جمهوری اسلامی ایران

یکشنبه ۳۰ دی ۱۴۰۲، ۱۸ رجب ۱۴۴۶، ۱۹۰ ژانویه ۲۰۲۵، شماره ۴۶۳۹، صفحه ۷